

Czym jest zdanie i jak powinno być opisane semantycznie?

Korespondencja Gottloba Fregego z Bertrande Russelllem w latach 1902-1904

Już sto lat minęło od czasu, gdy Frege i Russell wymienili ostatnie listy. Ta okoliczność skłania do ponownego przyjrzenia się tej korespondencji, znanej głównie z tego, że dotyczyła zagadnienia antynomii. Jest jednak w niej jeszcze jeden ważny wątek: ustalenia filozoficzno-semantyczne dotyczące zdania i o tym będzie traktować moja prezentacja.

Z jednej strony, można powiedzieć – nic nowego, zagadnienia związane z semantyką zdania ci filozofowie poruszali w innych miejscach, tekstach już publikowanych na gruncie polskim. Z drugiej jednak – ta listowna wymiana myśli jest bardzo istotna: Frege próbuje przekonać Russella do swoich rozwiązań, a nieprzekonany Russell argumentuje za swoim stanowiskiem. W efekcie mamy ciągłą próbę wyrażenia się jaśniej i szczerą ocenę tej próby. Wartością tych tekstów jest Fregego usilna próba wyrażania się jasno i prosto. Te listy pokazują subtelne przenikanie się zagadnień matematycznych, logicznych i filozoficznych, których nie da się (przynajmniej czasami) rozdzielić.

Można by było się zastanawiać, czy w 1905 roku Russell napisałby słynny artykuł *On Denoting*, gdyby nie ta listowna wymiana myśli. Ponadto, czy Russell z takim przekonaniem namawiałby wydawcę do publikacji tekstu, gdyby nie świadomość, iż powstał on z przemyśleń nad treścią korespondencji z genialnym Frege? Wpływ tej korespondencji na ostateczny kształt teorii deskrypcji wymaga dalszego badania.

Oto niektóre z wątków poruszanych w tej korespondencji: racje za odróżnieniem sensu od znaczenia; sens i znaczenie zdania; kwestia identyczności (zdania i części zdania); zasada ekstensjonalności i zasada składalności; wartości logiczne.